

จิตมนุษย์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรมวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ปาราชิก”

พระที่ต้องปาราชิกแล้วไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้ใช่ไหมครับ แต่ถ้าท่านสึกออกไปแล้วยังมีโอกาสบรรลุได้อยู่ไหมครับ

ตอบ : นี่คำถามไง คำถาม “ปาราชิก” พระที่เป็นปาราชิกๆ โดยธรรมชาติของมัน คนที่จะรู้หรือไม่รู้ ตัวพระองค์จะรู้ว่าเป็นปาราชิกหรือไม่เป็นปาราชิก เพราะพระเวลาทำไป พระเวลาบวชมาแล้วถ้ามีครูบาอาจารย์คอยอบรมบ่มเพาะ คอยศึกษาปาราชิก ๔ ข่าคนตายนี้มันชัดเจนฆ่าคนตายหรือให้คนอื่นฆ่าก็ดี เสพเมถุนก็ดี แล้วอวดอุตตริมนุสสธรรม

อวดอุตตริมนุสสธรรม เห็นไหม ทุกคนมีความอยาก มีความต้องการความอยากใหญ่พยายามจะพูดให้โน้มน้าวเป็นเชิงให้เขารับรู้นั่นนะ นั่นนะปาราชิกทั้งนั้นนะ เวลาพูดเป็นเชิงโน้มน้าวไปชี้นำว่า “ดูสิ ฉันเป็นพระอะไร” ร้อยทั้งร้อยนะ

ถ้าพระที่ต้องปาราชิก เราจะบอกว่า พระที่ต้องปาราชิกแล้วไม่รู้ตัวว่าเป็นปาราชิกอีกมากมายมหาศาล แล้วถ้าเป็นปาราชิกแล้วๆ ถ้าพระเป็นปาราชิกบรรลุมรรคผลไม่ได้ใช่ไหม

ถ้าเป็นปาราชิก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนบัญญัติธรรมและวินัยนี้เอง ถ้าเป็นผู้บัญญัติธรรมและวินัยนี้เองนะ ท่านเปรียบเหมือนตาลยอดด้วน

มะพร้าวต้นตาลถ้าพวกด้วงมันกินยอดแล้วจบ ตาลยอดด้วนๆ ปาราชิกเปรียบเหมือนกับตาลยอดด้วน ตาลยอดด้วนคือต้นตาลที่มันเกิดอีกไม่ได้แล้ว เกิดอีกไม่ได้เลยในภพชาตินี้ ในภพชาตินี้แล้วเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันก็ต้องไปใช้เวรใช้กรรมก่อน

ใช้เวรใช้กรรมก่อน แล้วเกิดมา ถ้าใช้เวรใช้กรรม เทวทัต เทวทัตธรณีสุบเลย ตกใต้นรก ชุมมเวจีนั่นนะ แล้วกว่าจะพ้นจากนรกขึ้นมาเป็นชั้นๆ ขึ้นมา กว่ามันจะเป็นชั้นๆ ขึ้นมาแล้ว ถ้าจะมาตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านั้นถึงกาลเวลาของเขา นี่กาลเวลาของเขา นี่ไง ผลของ วัฏฏะไง กรรมให้ผลตามความเป็นจริงไง

ฉะนั้น พระที่ต้องปาราชิกแล้วไม่สามารถบรรลุมรรคผลใช้ใหม่ครับ

คำว่า “บรรลุมรรคผล” มันยังมีทางต่อเนื่องกันไปใช้ใหม่ แต่ถ้าเป็นตาลยอดด้วนแล้วมัน เกิดได้ไหม มันเกิดไม่ได้อีกแล้ว พระที่เป็นปาราชิกนี่จบ ที่นี้เข้าใจว่าเป็นปาราชิกโดยไม่รู้ตัวว่า เป็นปาราชิกอีกนะไม่รู้เท่าไร ปาราชิกทั้งนั้นนะ

คำว่า “ปาราชิกๆ” หมายความว่า พระที่นักบวชเป็นผู้มีความละอาย มีหิริมีโอตตปปะ เวลาประพฤติปฏิบัติเขาจะระวังตัวของเขา เขาระวังตัวของเขา เว้นไว้แต่หลง หลงหมายความว่า เหมือนวิกลจริต เหมือนคนบ้า คนบ้าเขาไม่ถือไม้สาเพราะมันเป็นคนบ้า เวลาหลงว่าตัวเองจะ ได้ๆ หลงว่าตัวเองจะได้มันต้องมีเหตุมีผลว่าตัวเองหลง ถ้ามันไม่มีเหตุไม่มีผลว่าตัวเองหลงเลย นั่นไง แล้วเวลาพูดชี้หน้าพูดให้เขาเชื่อตามนั้นนะปาราชิกทั้งนั้น ปาราชิกทั้งนั้นนะ

ถ้าบอกว่า แล้วถ้าท่านสึกออกไปแล้วท่านจะมีโอกาสบรรลุธรรมหรือไม่

ไม่มี ไม่มีหรอก เพียงแต่ว่า พระที่ปาราชิกแล้วในวงการสงฆ์เขามีความเห็นใจต่อกัน ถ้าเห็นใจต่อกันนะ ถ้าเป็นพระมันก็ตาลยอดด้วน เพราะเขาไม่ยอมสึกมันก็เหมือนกับผ้าเหลืองห่ม ตออยู่อย่างนั้นนะ ถ้าเขาสึกไป สึกไปเขาไปทำบุญทำบาปมันได้เรื่องบุญเรื่องบาป แต่เรื่อง มรรคผลนะจบครับ เป็นพระยังทำไม่ได้แล้วสึกไปแล้วจะทำได้หรือ

เป็นพระนี่เป็นนักรบอยู่แล้ว เป็นนักรบอยู่แล้ว เป็นผู้ที่เผชิญกับกิเลสอยู่แล้วยังทำไม่ได้ แล้วออกไปเที่ยวเล่น ออกไปสนุกสนานตามความดำรงชีพ อย่างนั้นมันจะบรรลุธรรมหรือ

ไม่มี บรรลุธรรมไม่มีหรอก บรรลุธรรมไม่มี

เพียงแต่ว่ามันบรรลุธรรมได้ยาก คำว่า “ไม่มี” นะ แม้แต่พระเราบวช พระที่ประพฤติ ปฏิบัติกันนี้ล้มลุกคลุกคลานกันอยู่

หลวงตาท่านพูดเอง หลวงปู่ฉันลูกศิษย์เป็นแสน ได้มาเท่าไร ได้มาที่เห็นๆ อยู่นี้ ๔๐-๕๐ หลวงตาเวลาท่านเคี้ยวของท่านนะ อาจารย์สิงห์ทองอย่างนี้ ได้หลวงปู่ลีมาอย่างนี้ ท่านเคี้ยวมาแล้วท่านได้เท่าไร

เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเอาตามความเป็นจริงนะ เวลาเอาตามความเป็นจริง มีครูมีอาจารย์ เวลาครูบาอาจารย์ท่านมีคุณธรรมในใจ นี่เป็นแบบอย่าง เป็นแบบอย่างที่มีการกระทำแบบอย่างกันเห็นๆ

ครูบาอาจารย์ทำเป็นแบบอย่าง เราก็ปฏิบัติครูบาอาจารย์ตามนั้น แล้วมันได้มรรคได้ผลมาหรือไม่

เวลาหลวงปู่ฉันท่านบอก ต่อไปไอ้พวกนี้มันไม่เอาอย่าง มันจะเอาเยี่ยงไร คือมันจะแสวงหาแสวงหลังใจ คืออยากจะเป็นแบบหลวงปู่ฉัน อยากเป็นแบบหลวงปู่ฉันแต่มันไม่ปฏิบัติแบบหลวงปู่ฉันใจ

เวลาหลวงปู่ฉันท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านอยู่ป่าอยู่เขาของท่านทั้งชีวิตเลยอยู่ในป่าในเขา ทั้งชีวิตเลยท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านมาจำพรรษาอยู่วัดสระปทุม ท่านก็มาศึกษามาค้นคว้า ท่านไม่ใช่อยากมาเที่ยวกรุงเทพฯ ไม่ได้อยากมาเห็นกรุงเทพฯ ไม่ได้อยากมาอยู่กับคนมากมาย

แต่ในเมื่อประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ปริยัติ มันก็เปรียบเทียบกับธรรมวินัย มันก็เปรียบเทียบกับปฏิบัติ มาอยู่กับนักปราชญ์ เจ้าคุณอุบาลีฯ เป็นที่ปรึกษา เวลาเขามาศึกษา เวลาเขาไปอยู่ในสถานที่ใด เขาไปศึกษาไปค้นคว้า เขาไม่ใช่ไปเที่ยวเล่น เขาไม่ใช่ไปคลุกคลี เขาไม่ใช่ไปชุมนุม เขาไม่ไปหรรอก นี่ถ้าคนมีอำนาจวาสนาใจ

นี่บอกว่าพระต้องปาราชิก เราจะบอกว่าไอ้ที่ปาราชิกไม่รู้ตัวอีกมากมาย ไอ้ที่ปาราชิกแล้วไม่รู้ตัว ถ้าไม่รู้ตัวก็ตาลยอดด้วนไป พอตาลยอดด้วนแล้วมันก็มีปัญหาใจ มีปัญหาขึ้นมา พอตาลยอดด้วนเห็นแก่ปากแก่ท้อง เห็นแก่ชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณ แล้วก็ทำตัวเองไป นรกอเวจีมันเปิดรออยู่แล้วแหละ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในปากนรกมันมีท่อนเหล็กเท่าลำตาล ลำตาลใหญ่ขนาดไหน เกือบ ๒๐ นิ้วนะ ผ้าเหลืองไปพาดอยู่ที่นั่นจนแน่นเลย

ที่ว่า พระที่ต้องปาราชิกแล้วไม่สามารถบรรลुธรรมใช้หรือไม่

แน่นอน ตาลยอดด้วน

แล้วถ้าท่านสึกไปแล้วละ จะมีโอกาสบรรลุธรรมหรือไม่

เป็นพระยังทำไม่ได้ แล้วสึกไปมันจะได้หรือ

เพราะเราเคยอยู่กับครูบาอาจารย์นะ อยู่กับฆราวาส ฆราวาสเขานักปฏิบัติเขานั่งตลอด รุ่งๆ เราก็แปลกใจ ถ้าเขานั่งตลอดรุ่งได้แสดงว่า ถ้าจิตเขามีสมาธิได้มันควรจะใช้ปัญญา เราก็บอกให้พิจารณากายสิ เราก็พยายามแนะเหมือนกัน

เราก็ปฏิบัติอยู่ เขาก็ปฏิบัติอยู่ใช่ไหม เราปฏิบัติแล้วเราทำของเราได้ เราก็บอกสิ่งที่เราเคยทำให้เขาพยายามทำ เขาก็ทำ เขาพยายามทำ ไม่ได้

ไม่ได้ เราก็ส่งขึ้นไปหาครูบาอาจารย์เลย พอส่งไปเสร็จแล้วให้ท่านช่วยเหลือ สุดท้ายแล้วเราไปทำชั่ววัตรเราก็ไปถามท่าน “ทำไมมันปฏิบัติแล้วไม่ได้ละ”

“ศีลมันไม่พอไง บอกให้มันบวชๆ มันก็ไม่ยอมบวชไง”

สุดท้ายแล้วนักปฏิบัติคนนี้ไปเสียสติจนแก้ผ้าแก้ผ่อนอยู่ตามตลาดเลย นี่เขาไม่ฟังใครไง เขาไม่ฟังใคร พอเขาอวดดีเขาบอกว่าเขานั่งได้ตลอดรุ่ง เขาก็ทำได้

ไอ้เนี่ยมันกิริยาภายนอก ใครบังคับทำให้ก็ได้ ไอ้กิริยาภายนอกของคนจะทำให้เหมือนกันก็ได้ แต่บุญกุศลที่จะให้เป็นมรรคเป็นผลขึ้นมามันต้องเกิดศีล สมาธิ ปัญญา

แล้วเกิดศีล สมาธิ ปัญญาต้องเกิดภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาขึ้นมามันมหัศจรรย์จนโลกนี้รู้ไม่ได้หรอก โลกนี้รู้ไม่ได้ ปัญญาของพระโสดาบัน ปัญญาของสกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ รู้ไม่ได้ สติ มหาสติ เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านรู้ของท่าน แล้วท่านให้อุบาย ท่านชักนำของท่านขึ้นไป แล้วมันไม่ทำ

เราก็แปลกใจนะว่า เอ! เขาก็นั่ง มีเยอะเดี๋ยวนี้ พอหลวงตาท่านบอกนั่งตลอดรุ่งๆ มีคนพยายามจะทำให้ได้แล้วก็บังคับไว้เฉยๆ

แต่ถ้าเวลาจะทำ เวลาเขาทำมันวิฤทธิไพบูลย์ เวลาเราปฏิบัติไปแล้วมันมีกิเลสมาเยาะเย้ย มันมีอะไรมาต่อรองอย่างนี้ อย่างนี้เราเผชิญกับมันเลย

แต่ไอ้ที่เขานั่งกันนี่เขานั่งเพื่อเอาสติไง นั่งเพื่อให้มันได้ครบอย่างนั้นไง ไอ้ที่นั่งก็เป็นบุญอันหนึ่งนะ แต่เวลาเขานั่งไปแล้วนั่งหลับทั้งนั้นนะ

เราเห็นคนที่นั่งตลอดรุ่งๆ เพราะอะไร เพราะเขาก็ทำ อย่าว่าแต่เขา ไ้โฮ! นิเทศเขาทั่วเลย เราเนี่ยซิกเราไม่เคยนอนมาเป็นทั้งพรรษาเลย เราก็ทำ อดอาหารเราก็อด เราทำทั้งนั้นนะ

แต่เราทำแล้วเราทำให้เป็นมัชฌิมาปฏิปทา คือทำแล้วให้มันหลบๆ หลีกๆ ใจ ไม่ได้ทำเพื่ออวดใคร คนเขารู้เราไม่เอาด้วย ใครรู้ใครเห็น เราหลบเราหลีก เราทำแบบปิดลับ ทำให้ไม่มีใครรู้ เราทำของเราอย่างนี้นะ เวลาคนมา นั่งคุยกัน ไม่ต้องภาวนา มึงกลับไปแล้วภาวนาภาวนา

ความจริงมันเป็นแบบนี้

ไม่ใช่ว่า ไ้โฮ! ลับลับเราสุขุมหัวคุยกันนะทั้งวันทั้งคืนเลย พอโยมมาบอกว่า “โยมกลับมาเถอะ พระจะภาวนา” โห! เยอะแยะไปหมดนะ

นี่พูดถึงว่า ถ้าท่านสึกไปแล้วจะมีโอกาสบรรลุธรรมหรือไม่

ไอ้เรื่องนี้มันเป็นวิทยาศาสตร์เป็นข้อเท็จจริงใจ คนทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ขณะที่พระพลาดพลังไปจนทำให้เป็นปาราชิกไปแล้ว ถ้าเขาเป็นตาลยอดด้วน ถ้าสึกหาลาเพศมาเป็นฆราวาส ก็ทำดีๆ ทำบุญทำกุศลมันก็ได้บุญกุศลช่วยบรรเทาไป แต่บรรเทาขนาดไหนมันต้องใช้เวรใช้กรรมทั้งสิ้น มันมีกรรมหนักกรรมเบาไง แล้วถ้ามันได้บุญได้กุศลนะ อย่างนี้เห็นด้วย

แต่บอกว่าถ้าสึกหาลาเพศมาแล้วจะบรรลุธรรมเลยอย่างนี้

บวชเป็นพระยังไม่ได้ แต่พอสึกมาแล้วจะทำได้ เออ! มันก็แปลกเนาะ

แต่เราเห็นมามาก ศิลมันไม่พอ ศิลมันไม่พอใจ เวลาครูบาอาจารย์ของเราเรื่องศิลป์นี้ท่านถึงระมัดระวังกันมาก ระมัดระวังเรื่องศิลปะ เพราะมันไปทำให้เกิดนิเวศธรรม ศิลของเรา ความประพฤติปฏิบัติของเรามันจะทำให้เราไปเกิดนิเวศธรรม คือล้งเลงสยงแล้วก็ผิดพลาด เขาถึงพยายาม ถ้าใครอาบัติหนัก ถ้ายังไม่ถึงกับขาดเป็นพระ เขาก็ให้อยู่กรรม พยายามปลงอาบัติซะ ทำอาบัติให้จบ แล้วพอมันจบสิ้นแล้ว หายความวิตกกังวลแล้วมาประพฤติปฏิบัติมันจะก้าวหน้าไป นี่พูดถึงว่าปาราชิกนะ จบ

มันเรื่องของพระนะ โยมไม่มีปาราชิก โยมไม่เกี่ยวใจ เดี่ยวนี้เลยกลายเป็นว่าโยมภาวนากัน พระอรหันต์ทั้งนั้นเหมือนกันนะ เออ! ที่นั่นก็หัน ที่นี้ก็หัน แต่เวลาพูดออกมาแล้วไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลย พระอรหันต์ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ สติ มหาสติ สมาธิ มหาสมาธิ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาอย่างหยาบ ปัญญาอย่างกลาง ปัญญาอย่างละเอียด ปัญญาอย่างละเอียดสุด เป็นอย่างไรไม่มี มันพูดแจ่มๆ นะ เหมือนกับร้องเพลง ไร้สาระ ไม่มีสิ่งใดเลย

เดี๋ยวนี้เพราะพระมีปาราชิก โยมไม่มีปาราชิก โยมก็เลยสะดวกสบาย แล้วตอนนี้ชมราวาสสอนธรรมมากมายมหาศาล จบ

ถาม : เรื่อง “จิตตกใจถอนจากสมาธิ”

กราบนมัสการหลวงพ่อก่อนที่เคารพอย่างสูง วันนี้มีเหตุขณะนอนทำสมาธิมีการตกใจ ที่แรกนอนทำสมาธิเพื่อต้องการหายใจยาวๆ คิดว่าเป็นการรักษาความป่วยไข้ของร่างกายเจ้าค่ะ ลูกนอนทำสมาธิโดยหายใจลึกยาวและกำหนดพุทโธ (คิดว่าไม่ได้ทำอานาปานสติ แต่รู้สึกว่ายาวใจลึกและยาวมากเจ้าค่ะ)

ขณะนอนภาวนาไปเรื่อยๆ สุนัขที่เลี้ยงไว้และนอนอยู่ไม่ไกลเขาเอาเท้าเขี่ยประตูเสียงดังประมาณหนึ่ง ซึ่งลูกรับรู้ได้และรู้กันว่าเขายากออกไปข้างนอก ลูกก็คิดว่าจะออกจากสมาธิแล้วเปิดประตูใหม่ แต่ก็ตัดสินใจไม่เปิด

ทำสมาธิต่อไปเรื่อยๆ ไม่รู้ว่านานขนาดไหนและเป็นสมาธิขนาดไหน เจ้าสุนัขตัวเดิมก็ทำเสียงดังอะไรไม่ทราบได้ แต่จิตก็มีอาการตกใจแปลบขึ้นมา แล้วสมาธิมันเปลี่ยนทันที ทำให้รู้ว่า

ก่อนตกใจกลัวรู้สึกถึงลมหายใจชัดมาก คือรู้สึกข้างในนะคะ แต่พอตกใจถึงรู้สึกรับรู้เสียงข้างนอกมากขึ้น

แต่ลูกรู้ยังจำคำสอนของหลวงพ่อดี ไม่พรอดพราดลูกขึ้น ค่อยๆ ทำความรู้สึกตัวแล้ว ขยับนิ้วมือข้างขวาเล็กน้อย ก็ค่อยๆ รู้สึกตัวทีละเล็กละน้อย แต่มือข้างซ้ายแทบไม่ขยับ รู้สึกคืบมาช้ามาก เหมือนอยู่คนละชั้นกัน คือออกมาส่วนหนึ่งแต่ยังอยู่ข้างในอีกส่วนหนึ่ง ชื่อนี้เป็นไปได้ไหมเจ้าคะ

ลูกคิดว่า ลูกรับรู้ถึงจิตที่ตกใจและถอนจากสมาธิจะคนละคนกับที่เราตกใจในภาวะปกติ อันนี้แม่เว็บเดียวแค่รู้สึกแยกได้ว่าเป็นความรู้สึกตกใจเจ้าคะ ลูกพิจารณาถูกไหมเจ้าคะ ขอความกรุณาหลวงพ่อดีเมตตาให้คำตอบแก่ลูกศิษย์คนนี้ด้วยเจ้าคะ กราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ลูกศิษย์ยังมีอีกหนึ่งคำถามที่ลูกขอถามอีกสักข้อหนึ่งเจ้าคะ

เดิมลูกไม่เคยคิดว่าตัวเองเป็นคนมีนิสัยพยาบาทเลยเจ้าคะ (เคยเห็นแต่คนอื่นเป็นกัน) แต่มาระยะนี้ลูกจับความรู้สึกได้ว่าเป็นความพยาบาท เพราะเมื่อก่อนลูกคิดว่าลูกให้อภัยคนอื่นได้หมด ไม่จองเวร แต่อาจมีโกรธบ้างบางกรณี เพราะลูกคิดว่าเราไม่ต้องการกลับมาทำกับเขาแบบนี้อีก แค่นี้

แต่มาระยะนี้ลูกรู้สึกว่า คุณทำได้ ช่างเถอะ แต่เมื่อผลของกรรมมาถึง คุณก็รับมันให้ได้ก็แล้วกัน บ่อยๆ เข้าลูกก็เลยพิจารณาว่า แท้จริงลูกพยาบาทเขาต่างหาก เหมือนรอให้วันหนึ่งคุณจะได้รับผลของกรรมอันนั้น

สิ่งที่ลูกรู้สึกสงสัยและรบกวนสอบถามหลวงพ่อก็คือ ความพยาบาทเป็นกิเลสที่ละเอียดหรือหยาบกันแน่เจ้าคะ จิตลูกรู้ยังรับรู้ถึงกิเลสที่ละเอียดขึ้นหรือจิตหยาบลงกันแน่เจ้าคะ (ลูกก็คิดแก้ไขโดยจะคิดถึงความเมตตาให้มากขึ้นเจ้าคะ เมตตาต่อคนอื่นและตนเองเจ้าคะ) กราบขอบพระคุณ

ตอบ : ใ้ฉันพูดถึงว่าจิตตกหรือถอนจากสมาธินะ

การทำสมาธิ เราฝึกหัดปฏิบัติของเรา ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติของเรา สิ่งที่เราปฏิบัติไปแล้ว มันมีอุปสรรค มันมีสิ่งต่างๆ อารมณ์ความรู้สึกของคน จิตมันคิดเร็วมาก ถ้าจิตมันคิดเร็วมาก เวลามันคิดสิ่งใดแล้วมันก็จะฝังใจของมันไป

อะไรที่มันฝังใจมันก็จะฝังใจอยู่อย่างนั้นนะ เหมือนแผ่นเสียงตกร่อง คิดซ้ำคิดซาก คิดซ้ำ คิดซาก จะไปทำอะไรก็คิดอย่างนั้น แล้วเวลาไปทำสมาธิ มันไปเกิดในสมาธิอีก ความคิดมันก็จะชัดเจนขึ้นไปอีก

ความคิดสิ่งใดเกิดขึ้นมันเป็นประสบการณ์ทั้งสิ้น ปล่อยวางมันไป ปล่อยวางมันไป

นี่เหมือนกัน เวลาเขาฝึกหัดภาวนา พอฝึกหัดภาวนา เวลานอนอธิบายถึงเหตุผลที่จิตมันตกใจ จิตมันตกใจ สิ่งที่ว่าเวลาเราเป็นคนเลี้ยงสุนัขเอง สุนัขกับเจ้านายมันรู้นิสัยกัน ถ้ารู้นิสัยกัน แต่เวลาจิตเราทำสมาธิ สิ่งใดที่มันรบกวน เห็นไหม มันแว็บ

พระราชนะ มีมากเลย อย่างเช่นหลวงปู่มั่นท่านอยู่ใต้ต้นลูกค้อนนั้นนะ เวลามันตกมันจะตกใส่กลดตกปังๆ! เลย เราอยู่บ้านตาดก็เหมือนกัน มันมีลูกต้นนี้มาก แล้วที่นั่นมันเป็นหลังคาสังกะสี เวลามันตกมานี้ปัง! นั่งอยู่นี่นะเหมือนไฟมันแลบแปล็บๆ เลย ไฟแลบแปล็บๆ เลย เวลามันกระทบนะ สิ่งนี้มันเป็นไปได้

แล้วคนที่เขาทำเขามีของเขา ถ้ามีของเขา เวลาครูบาอาจารย์ ถ้ามันจิตธรรมดาไม่ได้ยินเสียง ก็ได้ยินเสียงอย่างหนึ่ง ถ้ามันตกใจก็ตกใจอย่างหนึ่ง แต่ถ้าจิตมันเป็นสมาธิอยู่บ้าง เวลามันกระทบมันออกรับรู้ แวบๆ อยู่อย่างนั้นนะ

นี่เขาบอกว่าจิตเขาแปล็บเลยเวลาเสียงหามาากวนเขา แล้วเขาก็รู้ถึงความรู้สึกของเขา

ไอ้ความรู้สึกอย่างนี้มันอยู่ที่สติปัญญาของคน เห็นว่าเวลามันแปล็บนี้มันสติมากขึ้นๆ มันเป็นความตกใจเป็นปกติและไม่เป็นปกติ เวลาปกติหมายความว่าในสภาวะปกติเวลาตกใจก็เป็นเรื่องหนึ่ง เวลาไปทำสมาธิเวลาตกใจก็เป็นเรื่องหนึ่ง มันก็เป็นเรื่องธรรมดา

เวลาปฏิบัติไป อย่างที่เป็นคำถาม คำถามนี้เขียนมามีอารมณ์ไปร้อยแปดพันเก้า เวลาเราปฏิบัติไปอารมณ์ร้อยแปดพันเก้าเลย ถ้าเราจะทำความสงบ เวลามันจะสงบระงับเข้ามามัน

ต้องผ่านอารมณ์ความรู้สึกที่ร่อยแปดพันเก้านี้มา เวลามันผ่านมาแล้ว สิ่งที่ย่อยแปดพันเก้ามันมีผลกระทบอยู่บ้าง ถ้ามีผลกระทบอยู่บ้าง เราก็ว่าง เราก็ว่าง ก็ผ่านไป

นี่บอกว่า “หลวงพ่อดึงดูดคำถามในเข้าใจด้วยนะคะ จิตมันเป็นอย่างไรเจ้าคะ”

โอ้โฮ! เวลากินอาหาร ทุกคนกินอาหารแล้วมันก็อึดหน้าสำราญก็พอละ จะบอกว่าต้องให้พิจารณาทั้งหมดเลยว่าไอ้มันเป็นไอ้นี้ ไอ้นี้เป็นไอ้โน่น...ตาย

สิ่งนั้นผ่านไปแล้วก็ผ่านไปแล้ว แล้วอารมณ์ของคน นิสัยของคนรักชอบพอไม่เหมือนกัน ถ้ารักชอบพอไม่เหมือนกัน สิ่งที่ยกชอบพอมันก็ว่าสุดยอดๆ สิ่งที่ยึดเกลียด มันไม่ต้องการ มันบอกไม่ดีทั้งสิ้น

แล้วเวลาคนมันภาวนาไปนะ ไอ้คนมีบุญมีกุศลมันก็ได้แต่สิ่งที่ยึดมันรักมันชอบมันนั่นแหละ ทำให้จิตมันพาลมันติดอยู่นั่นละ ไอ้คนที่มันมีแต่บาปมีแต่กรรมเวลาภาวนาไปมีแต่สิ่งที่ไม่ชอบ สิ่งที่เป็นอุปสรรคทั้งสิ้น แล้วไปพูดกับคนชอบหรือคนไม่ชอบแต่ละฝ่ายมันก็รักชอบไม่เหมือนกัน

ทีนี้โดยความเป็นจริง ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิคือสมาธิ สมาธิคือจิตตั้งมั่น สมาธิคือปล่อยวางสัญญาอารมณ์ทั้งสิ้น มันเป็นอิสระในตัวของตน

แต่เวลาที่ปฏิบัติไป สิ่งที่ว่าสุขนั้นมาเชี่ยประตุ สิ่งที่ยึดมันตกใจ

นี่เพราะมันอยู่ในประสบการณ์อย่างนั้นไง แล้วเวลาภาวนาช่วงต่อไป เราไม่มีอารมณ์อย่างนั้น มันก็จะไปคิดอารมณ์นี้ เราเคยเป็นอย่างนี้ เราเคยเป็นอย่างนี้ มันจะคิดอารมณ์นี้ขึ้นมา แล้วมันเกี่ยวอะไรด้วยละ

มันเป็นอดีตไง อารมณ์เมื่อวานนี้เราก็มาคิดซ้ำคิดซาก ไอ้คิดจะเกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ นี่ไม่ดู ไอ้ที่จะเกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ อยู่เป็นสมาธิได้หรือเป็นสมาธิไม่ได้ นั่งสมาธิไปแล้วมันเจ็บมันปวด แล้วถ้ามันปล่อยวาง มันว่าง มันเว้งว่าง ปัจจุบันนี้สำคัญ ไอ้ที่ผ่านไปแล้วก็ผ่านไปแล้ว ของเดิมที่ผ่านไปแล้วก็ปล่อยวางมันไป

นี่ของเดิมผ่านไปแล้วก็จะคิดแต่ของที่มันผ่านไปแล้ว แล้วก็จะมา “หลวงพ่อ นี่มันคืออะไร นี่คือการภาวนานะ เห็นมากับตาเลยนะ”

มันก็เห็นมากับตาใจ แต่มันเป็นเริ่มต้นนะ มันเป็นเริ่มต้น เวลาผู้ใหญ่เขาตอบเด็กๆ เด็กๆ เวลามันถามปัญหาเนี่ย อู๊ย! มันพูดไม่หยุดเลย เด็กมันไร้เดียงสา แล้วมันช่างรู้ด้วยนะ มันรู้ไปหมดเลย แล้วนั่งคุยกับมันทั้งวันคุยได้ทั้งนั้นนะ มันพูดทั้งวันเลย นั่นมันก็ประสาทเด็กๆ ใช่มั้ย เวลาโตขึ้นมาละ โตขึ้นมาเขามีมารยาทแล้ว โตขึ้นมาแล้วสมควรมากน้อยแค่ไหน

จิตก็เหมือนกัน เวลาภาวนาใหม่ๆ รู้ไปหมดเห็นไปหมด รู้ไปหมดเห็นไปหมดก็วางซะวางไว้ๆ แล้วพอโตขึ้นมา เออ! มันก็เป็นข้อเท็จจริงอย่างนี้กับทุกๆ ดวงใจ ทุกๆ ดวงใจที่ประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นมันก็มีปัญหาอย่างนี้ทั้งสิ้น

แล้วมีปัญหอย่างนี้ทั้งสิ้น แล้วถ้าคนที่ไม่มีอำนาจวาสนาบาปราก็ติดอยู่แค่นั้นนะ บอกแค่นั้นนะสุดยอดยอดเยี่ยม ดีที่สุดของเขา แต่คนที่ไม่มีอำนาจวาสนามากกว่านั้นเลิกไปเลย นี่แค่นั้นไง

เกิดมาเป็นมนุษย์มีกายกับใจ สภาวะของจิตใจมันเป็นแบบนั้น แล้วก็ผ่านทะลุจอกแหนเข้าไปสู่ใจของตนไม่ได้ จอกแหนมันปกมันคลุมหัวใจไว้ทั้งสิ้น แล้วก็ไปเกลือกกลั้วกับจอกแหนอยู่นั่นแหละ ว่าจอกแหนๆ จอกแหนมันคืออะไร จอกแหนมันคืออะไร แต่ไม่ผ่านจอกแหนเข้าไปสู่แหล่งน้ำนั้นสักทีหนึ่ง

แหล่งน้ำนั้นคือหัวใจของตน แล้วคนที่มันมีจอกแหนที่มันปิดแหล่งน้ำนั้นแน่นจนไม่มีช่องว่างเลย แล้วเราจะแหวกว่ายเราจะแหวกจอกแหนเข้าไปสู่แหล่งน้ำนั้นต้องมีความขวนขวาย จอกแหนของใครมีมากมีน้อย มีที่มันหนาแน่น จอกแหนของใครที่มันเบาบาง จอกแหนของใครที่แทบจะไม่มีเลย มันก็อยู่ที่วาสนาการทำบุญกุศลนี้มา ฉะนั้น ถ้ามันมีบุญกุศลขึ้นมามันก็จบไป

นี่พูดถึงว่า สิ่งที่ว่าลูกเห็นลมหายใจชัดๆ ที่มันแปดสิบขึ้นมา หลวงพ่อเมตตาช่วยตอบลูกศิษย์คนนี้ด้วยนะคะ

ตอบแล้ว ตั้งสติไว้ แล้วฝึกหัดภาวนาของเราไป จอกแหนของใครมากของใครน้อย พยายามแหวกออกๆ

จอกแหนมันเป็นภัยในการคมนาคม เป็นภัยกับออกซิเจนในน้ำอะไรต่างๆ มันเป็นภัยทั้งสิ้น เขาต้องเอามันขึ้นไปบนบก จอกแหนแหวกมันออกไป ทำมันออกไป

ไม่ใช่จะไปกอดมันไว้แล้วว่ามันคืออะไร เราจะต้องศึกษาค้นคว้า

ศึกษาค้นคว้ามันเป็นเศรษฐกิจชุมชน เขาเอามาทำเป็นสินค้าขายเป็นโอท็อป อันนั้นเป็นทางเศรษฐกิจที่เขาคิดค้น

โอ้เราไม่ได้คิดอย่างนั้นหรอก จอกแหนคืออารมณ์ความรู้สึกที่ชุ่มมัว สิ่งของมันทำให้เราสงสัยมันไม่มาทำเป็นสินค้าโอท็อปได้หรอก มันมีแต่ความชุ่มมัวในใจของเรา

วางซะ แล้วฝึกหัดภาวนาต่อไป ฝึกหัดภาวนาต่อไป

“อย่างนั้นแสดงว่าที่ทำมาอย่างนี้มันไม่ถูกต้องเลยใช่ไหม”

มันเป็นจอกแหน มันเป็นสัญญาอารมณ์ของแต่ละคนที่จะต้องเข้าไปเจอแบบนี้ แล้วไปติดข้องกับมันแล้วไปนอนจมอยู่กับมัน แล้วเราจะเจริญก้าวหน้าไปที่ไหน แหวกจอกแหนๆ แหวกให้มันออกไปแล้วพยายามทำอานาปานสติกำหนดพุทโธ จิตสงบเข้าไปสู่แหล่งน้ำ เข้าไปสู่หัวใจของตน นั่นจะเป็นประโยชน์กับเรามากกว่า จบ

“ลูกศิษย์ยังมีอีกคำถามหนึ่งเจ้าคะ ลูกมีคำถามอีกข้อหนึ่งเจ้าคะ เดิมลูกไม่คิดว่าตัวเองมีนิสัยพยาบาทเลยเจ้าคะ เห็นแต่คนอื่นเขาพยาบาทกันทั้งนั้นเลย ลูกไม่เคยพยาบาทใครทั้งสิ้น มีแต่ความเมตตาเขา แต่เวลาลูกคิดไปๆ นะว่าถ้าต่อไปใครจะทำอะไรก็ทำเถอะ แล้วเขาต้องไปรับผลกระทบอันนั้น คิดบ่อยๆ อย่างนี้เข้า นี่มันก็คือการพยาบาทเหมือนกัน”

การพยาบาทนะ มันเป็นการผูกพัน การพยาบาทเป็นการที่เราจะจองเวรจองกรรมเขา เราจะกลั่นแกล้งเขา เราจะหาทางทำลายเขา นี่คือการพยาบาท

แต่ถ้าเวลาเขาทำอะไรเราแล้ว ที่เราคิด โอ! เอ็งทำสิ่งนี้ไปเถอะ แล้วเอ็งต้องรับกรรมของเอ็งไป อันนี้มันเป็นข้อเท็จจริง มันเป็นข้อเท็จจริงที่มันจะเกิดสภาวะแบบนั้น สภาวะแบบนั้นที่เวลาเขาทำของเขา อันนี้จะว่ารับรู้ความผูกพันก็ได้ จะว่าเป็นความพยาบาทๆ ถ้าไม่พยาบาทต้องไม่รับรู้อะไรเลยอย่างนี้ มันมีผลไง มันมีผลคือว่าเราเห็นใจ เราได้ผลของการกระทำนั้น เรารับรู้อยู่อย่างนั้น ถ้าเรารับรู้แล้ว ความรับรู้อันนั้นก็คือการรับรู้ใจ แต่เราไม่ใช่ไปพยาบาทอาฆาตเขา

แต่ที่เขาบอกว่ามันต้องมีเมตตามากขึ้น มีเมตตามากขึ้นอีกเพื่อจะไม่มีความเป็นความ
ผูกโกรธในใจของตน

ถ้าทำได้มันก็ดีทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าบอกว่าอันนี้เป็นความพยายาม เวลาเราคิดซ้ำคิดซากแล้ว

คิดซ้ำคิดซาก ใครมาทำเรา เวลาพยายามอาฆาตมาดร้าย พยายามเขา ผูกโกรธเขา
แล้วไปทำลายเขา นี่คือการพยายาม แต่ถ้าความรับรู้ว่าเขาเคยทำเราแล้ว เออ! กรรมใครทำ
ใครได้ ใครทำสิ่งใดต้องได้อย่างนั้น นั่นมันเป็นเรื่องข้อเท็จจริง

แล้วถ้าคิดบ่อยๆ ครั้งเข้า บ่อยๆ ครั้งเข้า มันก็เลยว้า เอ๊ะ! เราก็เป็นความพยายาม คิด
บ่อยๆ ครั้งเข้าเพราะมันมีผลลึกในใจไง มันก็คิดบ่อยๆ คิดบ่อยๆ แต่สุดท้ายมันก็ผ่านไป

แต่การพยายาม การอาฆาต การมาดร้าย

๑. ทำให้จิตใจขุ่นมัว

๒. คิดวางแผน

๓. จะทำลายเขา แล้วก็ทำให้ประสบความสำเร็จ

นี่คือการพยายาม

แต่ของเรา เรารับรู้ แต่ให้อภัย มันเป็นบทเรียนไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงเทวทัต “เทวทัตจะไม่เห็นหน้าเรา เทวทัตจะ
ไม่เห็นหน้าเราอีกแล้ว”

เวลาเทวทัตทำร้ายพระพุทธเจ้าทำแล้วทำเล่าๆ ท่านก็พยายามอบรมสั่งสอนบ่มเพาะให้
คนไปแก้ไข ใช้นั่นก็เก่งของเขาอยู่อย่างนั้นนะ แต่ถึงสุดท้ายแล้วนะ ทำให้สงฆ์แบ่งแยกเป็นฝัก
เป็นฝ่าย แล้วออกไปนะ เวลาเขาคิดของเขาได้นะ จะกลับมาขอขมาใจ

“เทวทัตจะไม่ได้เห็นหน้าเราอีกแล้วแหละ”

“โอ้โฮ! เขามาแล้วๆ มาถึงหน้าวัด”

มันคิดถึงว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีแต่คุณงามความดีกับเราทั้งสิ้น เราต่างหากที่ชั่วทำร้ายท่านทั้งสิ้น วันนี้คิดได้แล้วจะกลับไปกราบขออภัยท่าน ก่อนจะไปหาท่านได้ก็ควรทำร่างกายให้สะอาดก่อน ก็จะไปอาบน้ำ ลงไปทำความสะอาดร่างกาย ธรณีสูปผัวะ! ไปเลย

นี่ไง สิ่งที่ว่าเทวทัตทำไว้ๆ มหาศาล แล้วพระพุทธเจ้าไปพยาบาลที่ไหน แต่พระพุทธเจ้าก็รับรู้ว่าเทวทัตเคยทำอะไรไว้

“เทวทัตจะมาแล้วนะ”

“ไม่เห็นหน้าเราหรอก”

“เทวทัตจะมาถึงหน้าวัดแล้วนะ”

“ไม่ได้เห็นหน้าเราหรอก”

ถึงเสร็จแล้วธรณีสูปไปเลย ตกนรกอเวจีไปเลย นี่พยาบาลหรือเปล่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปพยาบาลใคร ไม่ได้พยาบาล แต่เขาทำสิ่งใดไว้เราก็รับรู้ได้ ฉะนั้น ความต่อเนื่อง

“ความพยาบาลนี้เป็นกิเลสที่ละเอียดยหรือหยาบเจ้าคะ”

มันเป็นทีจริตนิสัย นิสัยผูกโกรธมันเป็นโทษะ มันก็มีแต่โทษะทั้งสิ้น ถ้าเป็นโลภะ โลภะมันก็มีกลุ่มหลง ถ้ามันมีความกลุ่มหลง มันมีความต่างๆ ใ้หนี่พูดถึงว่ากิเลสในใจของคน แล้วถ้ามันเป็นหยาบเป็นละเอียดยมันก็อยู่ที่มันหยาบละเอียดยเป็นชั้นข้างนอกข้างใน ใ้หนี่เวลาหยาบละเอียดยมันก็อยู่ที่หยาบละเอียดย ถ้าเราตามทันมันไ้

นี่เป็นความเห็นไ้ “ความพยาบาลเป็นกิเลสที่ละเอียดยหรือหยาบเจ้าคะ จิตลูกที่รับรู้ถึงกิเลสที่ละเอียดยขึ้นไปเรื่อยๆ แล้วจะหยาบลงเจ้าคะ”

ไฉ่หยาบละเอียดมันอยู่ที่สติ สมาธิ ถ้าสมาธิมันดี ๆ นะ มันจับความรู้สึกที่ละเอียดได้ ถ้าสมาธิมันไม่มันคงมันจับที่อย่างหยาบ ๆ ได้ ที่นี้อย่างหยาบ ๆ ถ้ามีสติเท่าทันความคิดหยาบ ๆ นั้น มันก็จับยังความคิดที่หยาบ ๆ นั้นได้

แต่ถ้าความคิด ถ้ามีสติ มีสมาธิที่มันคงขึ้นมา ความคิดที่ลึก ๆ ความคิดที่ว่าเป็นกิเลส ภายในใจข้างใน มันจะจับกิเลสอย่างนั้นได้ นี่ความหยาบความละเอียดขึ้นมามันอยู่ที่สติ สมาธิ ที่มันจะเข้าไปสู่ความหยาบความละเอียดในใจของตน

แต่ไม่ใช่ว่าเป็นระนาบอย่างนี้ เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นโลก ๆ มีหยาบมีละเอียด หยาบละเอียดเพราะเราตั้งสติทันก็จับได้ ถ้าตั้งสติไม่ทันมันก็จับไม่ได้ไง ไฉ่หยาบละเอียดระดับนี้ไง

แต่หยาบละเอียดของเขามันมรรค ๔ ผล ๔ ถ้ามรรค ๔ ผล ๔ ขึ้นมา มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด

มรรคหยาบ ๆ เวลาทำคุณงามความดีที่พูดกันบ่อย ๆ ใจ “เราเป็นคนดีแล้วทำไมต้องไปวัด” นี่หยาบ ๆ เป็นคนดีก็เกิดตายบนโลกนี้ไง

คนจะถามบ่อย เวลาเขาไปชวนกันอย่างนี้ “เราเป็นคนดีอยู่แล้วทำไมต้องไปวัด”

ดีของใคร ไปวัดนี้เขาไม่ได้ไปวัดที่ว่าดีหรือชั่ว เขาไปวัดหัวใจของตน ที่ว่าดีนี่ดีที่นี้แล้ว ถ้าทำขึ้นไปมันจะเป็นที่นี้ นี่วัดความดีของตนไง

แล้วความดีที่สูงสุด นั่งสมาธินี้ นั่งลงที่โคนไม้เนี่ย หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ ความดีที่สูงสุดไง ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่แก้ไขกิเลสไป ความดีที่สูงสุดคือทวนกระแสกลับเข้าไปสู่ใจของตน ไม่พุ่งออกมาข้างนอกเลย ไม่ทำอะไรให้คนนับหน้าถือตาคนที่ยิ่งใหญ่เลย ทำแต่กิเลสในใจของตน

พอทำแต่กิเลสในใจของตน ทำลายกิเลสในใจของตนได้แล้ว สิ่งที่เป็นธรรมในใจ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง นี่ยิ่งสำคัญใหญ่

เพราะประชาชนทั้งหมดเขามีกายกับใจ เขามีความทุกข์ความยากที่ฝังอยู่ในหัวใจ แล้วเวลาจะแก้กิเลสคือความทุกข์ในใจ เห็นไหม เพราะอะไร เพราะเราแก้กิเลสในใจแล้ว เวลาทุกข์ยากในใจของคนมันก็เป็นแบบนี้ไง

ถ้ามันไม่ได้ภาวนาจนแก้ความทุกข์ในใจของตน มันก็เหมือนกับหมอเถื่อนไง หมอเถื่อนมันใช้ยาไม่เป็น ใช้ยาไม่ได้ มันทำครูพักลักจำ จำเขามา แต่เวลาไปทำแล้วมันทำแบบครูพักลักจำ ไม่ใช่ทำให้เกิดจากสติปัญญาของตน

เวลาคนที่ทำจิตใจของตนสำเร็จแล้ว หมอแผนปัจจุบันที่ศึกษาทางเคมีจบสิ้น เคมีอย่างนี้จะให้ผลอย่างนี้ๆ ปฏิบัติไปแล้วจะให้ผลอย่างนี้ๆ นี่มันปฏิบัติมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ฉะนั้นเวลาหยาบละเอียดมันหยาบละเอียดอย่างนี้ไง

จะบอกว่า ใ้อัที่ว่าเป็นพยาบาทมันเป็นความกิเลสละเอียด

เราจับได้เราก็ภูมิใจไง ถ้าเราจับความบกพร่องของเราได้บ้าง เออ! อันนี้ละเอียด ก็เพ็งเห็นก็ละเอียดไ้ แต่ถ้ามันเผลอ มันหยาบๆ ไ้ ฟุ้งไปอยู่ข้างนอกหมดแล้ว แต่ถ้าจับได้นี้มันละเอียด

ทำสมาธิให้ได้ก่อน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงนั้นก่อน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วถ้าเห็นกิเลสมัน โอ้โฮ! เราจะ อ้อ! นี่ลูกกิเลส หลานกิเลส พ่อกิเลส ปู่กิเลส อันนั้นมันถึงจะเป็นหยาบละเอียด ถ้าละเอียดอย่างนั้น สติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาที่ละเอียดขึ้น มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด

“เราเป็นคนดีอยู่แล้วไง ไม่ต้องไปวัดไ้”

แต่ถ้าเป็นคนที่มีจิตใจที่ประเสริฐเขาจะวัดหัวใจของเขา กว้างแคบแคไหน สูงต่ำอย่างใด มีความยึดมั่นถือมั่น มีความทุกข์ยากมากน้อยแคไหน แล้วพยายามทำความสงบของใจ

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

จิตมนุษย์ ใจของคน จิตมนุษย์ แล้วเวลามันพิจารณาขึ้นมาเป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยบุคคล หัวใจนี้เป็นอริยประเพณี ประเพณีของพระอริยเจ้าที่เกิดมาจากใจที่เกิดจากความ เป็นจริงอันนั้น

แล้วรูปแบบภายนอกนั้นเป็นเรื่องของโลกๆ รูปแบบภายนอก รูปแบบภายในที่ให้มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมามันจบสิ้นกระบวนการที่นี้ไง

นี่พูดถึงว่า จิตตกใจถอนจากสมาธิเนาะ

แล้วฝึกหัดปฏิบัติของตนไป ใจที่ถามมานี้มันเป็นประสบการณ์ มันเป็นเวลาจิตมันมีความสงบบ้าง แล้วมันตกใจมันรู้มันเห็นขึ้นมามันก็แปลกประหลาดมหัศจรรย์ นี่พูดถึงว่าคนที่หัดปฏิบัติใหม่ๆ นะ

แต่สำหรับเราเนี่ย แหม! คุณเรื่องอะไรก็ไม่ว่า แต่มันเป็นคำถาม เราก็ตอบคำถามแล้ว จิตมนุษย์ ใจคนมันเป็นแบบนี้ เอวัง